

59 הדין גם באחותו. משיבה הברייתא: תרי שקהלך – יהיה הנזיר הולך
 60 לשחוט את פסחו וכן אם היה הולך למול את בנו כדי שיוכל
 61 להקריב את קרבן הפסח, ושמע בהליכתו שמות לו מת מקרוביו,
 62 יבול – שמא תאמר שיקיים את מצות התורה ויטמא למת, ויתבטל
 63 ממצות קרבן פסח, אבל אמרת – ודאי יש לך לומר שלא יטמא,
 64 משום האיסורים שבדבר, אלא יקריב את פסחו. יבול – שמא תאמר
 65 שבשם שלא יטמא לאחותו ולשאר קרוביו באופן זה, כך אין
 66 מוטב – אך אסור לו להטמא למת מצוה, תלמוד לומר – מלמדנו
 67 הכתוב בייחוד תיבת 'ולאחותו', שרק לאחותו ולשאר הקרובים
 68 הוא דאינו מוטב – אסור לו להטמא, אבל מוטב הוא למת
 69 מצוה, אפילו באופן זה. הרי מפורש שמצות קרבן פסח קודמת
 70 למצות ההיטמאות לקרובים. וקשה, הלא הברייתא הראשונה אמרה
 71 שאדם מצווה להטמא לקרוביו אף כאשר על ידי כך ימנע מהקרת
 72 הפסח. אלא לאו שמע מינה – ודאי מוכרחים לתרץ, כאן קודם
 73 הצות כאן לאחר הצות, כלומר שבברייתא השניה מדובר במי
 74 שקרובו מת רק לאחר חצות, שכיון שכבר חלה עליו חובת הבאת
 75 הפסח, היא דוחה את מצות ההיטמאות לקרובים, אולם במעשה יוסף
 76 הכהן מדובר שאשתו מתה לפני חצות, ובכך הקדימה אנינותו לחול
 77 עליו והפקיעה אותו ממצות קרבן פסח, וכיון שלא היה מחוייב בה,
 78 עליו מוטל עליו להטמא לאשתו. הרי מוכח מכאן שבאופן שהאניות
 79 הקדימה וחלה לפני שחלה חובת הפסח, היא מפקיעה אותה, כפי
 80 שחידש אב"י.
 81 הגמרא מקשה על הראיה: ממאי – מנין לך שהטעם שהברייתא
 82 הראשונה חיבה להטמא בערב פסח הוא משום שהאניות קדמה
 83 לחובת הפסח, דילמא לעולם אימא לך – אולי באמת אפשר לך,
 84 אידו ואידו – בשתי הברייתות מדובר שמת אחר הצות, והא –
 85 הברייתא השניה היא כשית רבי ישמעאל, והא – והברייתא
 86 הראשונה היא שיטת רבי עקיבא. דתניא – שכן שנינו בברייתא, מה
 87 שאמרה התורה (ויקרא טו) 'לה יטמא' היא רשות שנתנה התורה
 88 לכהן להטמא לקרוביו, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר,
 89 הולך היא, שצויה אותו להטמא חתה חתה. ובאמת לדברי הכל אף
 90 כשהאניות הקדימה וחלה עליו לפני חצות היא אינה מונעת את
 91 חובת הבאת הפסח מלחול עליו, וכל זמן שלא נטמא הוא מחוייב בה,
 92 אלא שרבי עקיבא סובר שלמצות ההיטמאות לקרובים יש דין
 93 קדימה, ולכן בכל אופן מוטל על האונן להטמא לקרובו, ורבי
 94 ישמעאל סובר שההיטמאות אינה אלא רשות, ובכל אופן אסור
 95 לאונן להטמא. מכיון שעל ידי כן הוא יתבטל מעשיית הפסח שהיא
 96 חובה, אולם לדעת הכל כל שלא נטמא האונן הרי הוא מביא קרבן
 97 פסח, כי האניות אינה מעכבת.
 98 הגמרא מתרצת ומוכיחה שגם הברייתא השניה היא דברי רבי
 99 עקיבא: לא סלקא דעתך – אין לנו כלל להעלות בדעתנו שהברייתא
 100 השניה היא דברי רבי ישמעאל, כיון דרישא דהתיא רבי עקיבא
 101 קתני לה – שאת הריש של אותה ברייתא שנה רבי עקיבא עצמו,
 102 דתניא – שכן שנינו בתחילת הברייתא השניה, רבי עקיבא אומר,
 103 אמרה התורה לנזיר, על פשוט מת לא יבא, לאביו ולאמו לאחיו
 104 ולאחותו וגו' (במדבר טו) 'נפש' האמורה בפסוק זה אלו תקרובים,
 105 ו'מת' אלו תרוקים, שאסור לנזיר להטמא בין לאלה ובין לאלה.
 106 ומאחר שכבר נאמר שאסור להטמא לקרובים, לא היה צורך לשוב
 107 ולמנות את אלו שהוזכרו בפסוק, וודאי לא נאמרו אלא בשביל
 108 לדרוש מהם, ללמד שרק 'לאביו' ושאר הקרובים אמרה התורה
 109 שנינו אינו מוטב, אבל מוטב הוא למת מצוה אם נדמן לו, והוא
 110 וחובה עליו להטמא ולהתעסק בקבורתו. 'לאמו' למה נאמר, שהרי
 111 איסור ההיטמאות לה כבר ידוע מתיבת 'נפש', והיה הנזיר להטמא
 112 למת מצוה כבר נלמד מ'לאביו', אלא ללמד שאם היה אדם זה כהן
 113 והוא נזיר, שיש בו שתי קדושות שמחמתן אסור לו להטמא למתים,
 114 ושמא משום כך לא יטמא אפילו למת מצוה, על כן בא ייתור הכתוב
 115 ללמדנו שרק 'לאמו' הוא דאינו מוטב, אבל מוטב הוא למת
 116 מצוה. 'לאחיו' למה נאמר, ללמד שאפילו אם היה זה כהן גדול

1 לא קשיא, כיון שכאן – בברייתא מדובר שמות לו מת בארבעה
 2 עשר בניסן, וקברו בארבעה עשר, ונמצא שערב פסח היה יום
 3 המיתה, וליל פסח הוא הלילה שאחרי, ואילו כאן – במשנה
 4 בפסחים, מדובר שמות לו מת בשלשה עשר, וקברו למחרת,
 5 בארבעה עשר, ונמצא שערב פסח לא היה יום המיתה אלא יום
 6 הקבורה, וליל פסח הוא הלילה שאחר יום הקבורה. וטעם החילוק
 7 הוא, שבאופן שמות לו מת בארבעה עשר וקברו בארבעה עשר אין
 8 הוא אוכל קרבן פסח בלילה, משום שיום המיתה שהאניות בו היא
 9 מדאורייתא תופס את לילו מדאורייתא, וכיון שלא היה רשאי
 10 לאכול ממנו, אינו מביא קרבן פסח, ואילו בשמות לו מת בשלשה
 11 עשר וקברו בארבעה עשר ערב פסח הוא יום הקבורה, ויום הקבוהה
 12 שהאניות בו היא מדתכבן אינו תופס את לילו אלא מדתכבן, לפיכך
 13 אף שחכמים אסרו ביום הקבורה הבאת קרבנות, וכן את אכילתם
 14 בלילה, כדון אניות, מי שאירע לו יום קבורה בערב פסח התירו לו
 15 להקריב קרבן פסח ולאכלו בלילה.
 16 רב אשי דוחה את דברי רב מרי. מקשה הגמרא: אמר ליה רב אשי
 17 לרב מרי, ולא לא לפי דבריך שאתה מעמיד את המשנה בפסחים ביום
 18 קבורה, הא דקתני – מה ששנינו בברייתא (לעיל טז) שרבי יהודה אמר
 19 שאניות לילה דאורייתא, ואמר לו רבי שמעון, תדע שאניות לילה
 20 דרבנן, שהרי אמרו במשנה (פסחים טז) אונן מוכל ואוכל את פסחו
 21 לערב אבל לא בקרבנים, נימא ליה – היה לרבי יהודה להשיב לו,
 22 קאמינא לך אגא – אני אמרתי לך על יום המיתה שהוא
 23 מדאורייתא, שתופס גם את לילו מדאורייתא, ואמרת לי את –
 24 ואתה משיב לי מהמשנה בפסחים שמדובר בה בליל יום הקבורה,
 25 שהיום עצמו הוא מדתכבן, ובוה הרי מודה אני. מסיקה הגמרא:
 26 קשיא – אכן קשה הדבר.
 27 הגמרא מביאה שני תירוטים נוספים, בהם היא מסיקה שרבי שמעון
 28 סובר אניות לילה דרבנן, ומפרשת שאיסור הבאת קרבן באניות
 29 הוא מן התורה. אב"י מתרץ, ומבאר שגם במשנה וגם בברייתא
 30 מדובר ביום מיתה: אב"י אומר, לא קשיא, כיון שכאן – בברייתא
 31 שאמרה שקרבן פסח אינו מביא באניות, מדובר באונן שמות לו מת
 32 בערב פסח וקרבן הצות היום, וכאן – במשנה בפסחים שאמרה
 33 שאונן אוכל את פסחו, ומשמע שהפסח קרב באניות, מדובר שמות
 34 לאחר הצות, וטעם החילוק הוא, שכשהמיתה היתה קודם הצות,
 35 דלא אחיו לפסח – שאז קרובו של המת עדיין לא היה ראוי
 36 להקרבת קרבן פסח, הרי חיילא עליה – חלה עליו בשעת המיתה
 37 אניות, ומאחר שנעשה אונן נאסר בהבאת קרבנות, ונדהה
 38 מלהתחייב בהקרבת הפסח. אולם באופן שהמיתה היתה אחר הצות,
 39 דאחיו לפסח – שאז כבר היה ראוי להביא את הפסח, וחובת הבאתו
 40 חלה עליו קודם שנעשה אונן, לא חיילא עליה – לא חלה עליו
 41 האניות לדחות חובה זו מעליו, אלא האניות נדחית מפני חובת
 42 קרבן פסח, ועליו להביא באניותו וטובל ואוכל ממנו כדברי
 43 הגמרא מוכיחה שיש חילוק בין שחלה האונן לפני חצות ובין שחלה
 44 אחרי חצות. התורה אסרה על הכהנים להטמא בטומאת מת, אולם
 45 הוציאה מכלל זה היטמאות לשבעת קרובי הכהן שמתו. שונה הוא
 46 דין הנזיר, שנאסר עליו להטמא אפילו לשבעת הקרובים. שואלת
 47 הגמרא: ומנא תימרא דשני ליה – ומנין אתה אומר שמן התורה יש
 48 להבדיל בין מת קודם חצות ובין מת לאחר חצות, משיבה הגמרא:
 49 דתניא בברייתא, מה שאמרה התורה (ויקרא כא ב) באיסור הכהן
 50 להטמא למת, ו'לאחותו הבתולה וגו' לה יטמא' הוא מצוה שצויה
 51 אותו להטמא לקרוביו שמתו, ולא רשות שנתנה לו. ואם לא רצה
 52 להטמא להם, מוטב אינו על פרוחו, ומעשה פייסא פהו
 53 שמתה אשתו בערב הפסח, ולא רצה לישמא לה, כדי שלא יתבטל
 54 על ידי כך מקרבן פסח, ונמנו אחיו הפתנים ויטמאוהו פעל כרחו.
 55 אומרת הגמרא: ורימינהי – ואקשה על ברייתא זו ממה ששנינו
 56 בברייתא אחרת, הוזהר הנזיר, ולאחותו לא יטמא' (במדבר ז ו),
 57 ושואלת הברייתא: מה תלמוד לומר – מה מלמדנו הכתוב בזה, הרי
 58 מאחר שכבר נאסר באותו פסוק להטמא לאביו ולאמו, ודאי שכן

אגרות קודש

ב"ה ב' ו' אדר פ"ב

מו"ה אברהם ברוך שי

1 שלום וברכה,

2 מכתבך מחי' שבט הגיע כבר, ולא עניתי עליו עד עתה
3 בכונה מכוונת אשר בטח אקבל מענה על מכתבי הפרטי
4 והכללי מכ"ד טבת העבר, ואבליגה על צערי מראשית מכתבך,
5 ואבינך את אשר לא תבין במכתבי מיי"ב טבת.

6 הואיל נא לקרוא המכתב פעם ושתיים והתבונן על כל
7 האמור בו, כי מפורש שמענו אשר ההתנגדות מאיזה צד
8 שתהי' הוא הלא טוב שלי, כלומר שמהלא טוב שלי צומח מזה
9 בהזולת התנגדות, אשר ע"כ העצה לזה לבער הלא טוב שבי,
10 וממילא לא יהי' קיום לההתנגדות.

11 ומה אתה עונה לי על זה, דבר שלא מענינא כלל, כי הנני
12 מתרעם על אנשי' שהם לא חסידי' ועוד שונאי' וכי, והשאר
13 אינם יכולי' להחזיק ביוקר כזה, דברי' שאינם נוגעיי לענין זה
14 כלל. בדבר ההחזקה גם אם יהיו אלף אלפים פעמים (יתן ד')
15 ככה, אין בכח אנשי' להחזיק, כי המחיי' לאלקים היא, והוא
16 נותן לחם לכל בשר, וזה בלחם מן הארץ, וכי"ש בלחם מן
17 השמים (שהוא ביושבי אהל כמבואר בדא"ח) דשרשו גבוה
18 יותר, והכלי' אינם מוכרחי' כלל.

19 ובדבר שאינם חסידי' וכי' האם זה סותר למה שאמרו לנו
20 אשר ההתנגדות של הזולת מקורו הרע שבנו, אתמהה. בכל
21 עת צריכי' לחשוב מחשבות מה נעשה עמדי קודם שהנני חושב
22 מה נעשה עם הזולת, ואז כאשר אתקן את חסרונותיי יעזרני]
23 השיי' כי אזכה להיות כלי אל הטוב להועיל להזולת. וכאשר
24 אני הנני עומד בכל מהותי מה שאני, ואין שום הזזה באיזה
25 מדה לא טובה לתקנה (ובדיוק יותר ימצאו גם מדות רעות

26 ותקיפות אשר לא מחכי מוצאן ומקורן) ורק מה שחושבים
27 ומדברים בענינים גבוהי', ודאי הדבר כאשר כל היום והלילה
28 נמצאי' בחנות של בושם קולטי' ריח טוב, אבל מ"מ כאשר כל
29 זה יהי' בכלי בלתי מרוחצה כדבעי אז הריח הטוב אינו נודף
30 (נשמע) כ"כ, ובפרט כאשר הכלי עוד טומאתה בה, הרי זה
31 מביא שברון לב, דדבר טוב הוא בכלי כו'. כן אנחנו באם שאין
32 אנו עושי' בעצמינו לטהר מחשבותינו ולפאר מדותינו הכלי
33 היא לא טהורה, ומה תועלת הריח טוב. עלינו לעבוד בעצמינו
34 בעבודה גדולה, עם כי גם דבר קטן לגדול יחשב, ואז יש לנו
35 תקוה כי ירחמינו השיי'.

36 ועל להבא אעירך לקרוא מכתבי בנושאם הפנימי בדיוק
37 יותר, ולא הי' ואין כאן שום ת[רע]ומת על שום איש בעולם,
38 רק תחינה ובקשה לפעול ולעשות בהתחזקות היותר אפשרי
39 כפי אשר הורותיך בנחת ובמישרים, והשיי' יהי' בעזרך
40 בגו"ר.

41 הסד ה' מאות רוי"כ כתבתי ע"ח וצויתי לשלוח קבלה. ועל
42 העתיד אבקשך שלא לעכב כספים כאלו רק בעת שיכתבו
43 מפורש לעשות כן.

44 ובדבר שהבטחתיך בעזר אין אני יכול לעשות חשבונות
45 כאלו במה שהי' אז ובמה שהוא עתה, כי הקופה שלי אינה
46 נבית באופן כזה, אשר מי שהבטיח לי אז מאה רוי"כ יתן לי
47 עתה עשר פעמי' ככה או יותר. ואקוה להשיי' כי לא תצטרך
48 לעזרתי בזה ובעזרתו ית' תהי' לך פרנסה טובה בריוח, וישמח
49 השיי' לבבכם בשמחה וימלא משאלות לבבך לטובה ולברכה,
50 ויהי נועם ד' על כל המשתתפים אתך עמך לעזרם בגו"ר
51 להשלים כוונת הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נ"ע
52 זי"ע, ויתן להם האלקים ברכה בכל מעשי ידיהם בגו"ר.

53 והי' ברכה כאוי"נ והדו"ש בן מו"ר.

[אג"ק מוהר"י צ' נרך יד]

המשך ביאור למס' זבחים ליום שישי עמ' א'

8 יבול – שמא תאמר שכ"שם שאין מטמא לאחותו ולשאר קרוביו אף
9 באופן זה, כ"ך אינו מטמא – כך אסור לו להטמא למת מצוה,
10 תלמוד לומר – מלמדנו הכתוב בייתור תיבת 'ולאחותו', שרק
11 לאחותו הוזהר שלא יטמא אף באופן זה, אבל יטמא הוא למת
12 מצוה אף שהוא נזיר וכהן גדול, ואף שלשם כך יהיה עליו להבטל
13 מקרבן פסח.

1 והוא נזיר, בכל זאת רק לאחיו הוא דאינו מטמא, אבל מטמא הוא
2 למת מצוה. ולאחותו' מה תלמוד לומר – מה בא ללמדנו, אלא
3 הרי' שהלך – שהיה הכהן הגדול הנזיר הזה בדרכו לשהות את פסחו
4 ולקמול את בנו, ושמע שמת לו מת, שבאופן זה יש לו מניעה נוספת
5 מלהטמא מלבד כהונתו ונזירותו, יבול – שמא תאמר שיטמא למתו
6 לקיים את מצות התורה, אבל אמרת – ודאי יש לך לומר שלא
7 יטמא, הן משום נזירותו, הן משום כהונתו, והן משום חובת הפסח.

ובחים דף ק עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קמה

על קושיא זו נאמרו שלשה תירוצים. מתרצת הגמרא: **אמר רב**
חסדא, תנאי היא – שני תנאים שנו את דברי הברייתא, אחד את
הרישא ואחד את הסיפא, ונחלקו בדין יום קבורה (שאינו יום מיתה),
שאנינותו היא מדרבנן, התנא ששנה את הרישא סובר שתופס את
לילו עמו ונוהגת אנינות גם בלילה שאחריה, והתנא ששנה את
הסיפא סובר שאינו תופס, והלילה מותר באכילת קדשים.
רבה בר רב הונא מתרץ תירוץ אחר לבאר את דין יום הקבורה: **רבה**
בר רב הונא אמר, לא קשיא, כי כן – בסיפא של הברייתא,
שאמרה שבין ביום ליקוט בין ביום שמועה ובין ביום קבורה מותר
לאכול בקדשים בערב, מדובר **ששמע את השמועה על מתו** **כמו**
לשקיעת החמה, קודם שתשקע, **וכן** מדובר **שליקטו לו עצמות**
כמו **לשקיעת החמה, וכן שמת לו מת בשלושה עשר בניסן,**
ויקברו בארבעה עשר כמו **לשקיעת החמה**, ונמצא שיום הליקוט
ויום השמועה הסתיימו כששקעה החמה, וכן יום הקבורה הסתיים
כששקעה החמה, ומכיון שדינו הוא שאינו תופס את לילו עמו אפילו
מדרבנן, אין אנינות נוהגת בלילה כלל. **וכן** – ברישא, שמדויק
ממנה שאכילת הפסח מותרת בליל יום ליקוט ובליל יום שמועה
ואסורה בליל יום קבורה, מדובר שהקבורה והליקוט נעשו **לאחר**
שקיעת החמה, שהוא כבר ליל פסח, ומאחר שזמן הקבורה היה
בלילה, הלילה הזה נידון כיום הקבורה עצמו, ואמנם האנינות
הנוהגת ביום הקבורה אינה אלא מדרבנן, אך חכמים העמידו את
דבריהם ואסרו בו אכילת קדשים, ובכללם קרבן פסח. אולם באופן
שליקטו את העצמות אחרי השקיעה, אמנם אכילת קדשים אסורה
ביום ליקוט מדרבנן, אולם חכמים התירו בו את אכילת הפסח.
הגמרא מקשה על דברי רבה בר רב הונא: אם מדובר בליקוט
שנעשה **לאחר שקיעת החמה, מאי דהוה הוה** – מה שהיה היה, את
מצות הקרבת הפסח הוא כבר קיים, ובזמן אכילתו בערב הרי אכילת
קדשים אסורה עליו, ומדוע התירו לו את אכילת הפסח, שלא נאמר
בה עונש כרת.
הגמרא מתרצת ומסיקה מכאן שאכילת פסחים מעכבת: **אלא שמע**
מינה – מוכח מכאן שאכילת פסחים מעכבת – מעכבת, וכיון שבלי
האכילה יתחייב כרת כמי שכלל לא הביא קרבן פסח, לא העמידו בו
חכמים את דבריהם כמו שהעמידו בשאר הקדשים, והתירו את
אכילת הפסח למי שלילה זה הוא אצלו יום הליקוט עצמו.
רב אשי מתרץ תירוץ נוסף: **רב אשי אמר, מאי** – מה הכוונה **אחד**
זה ואחד זה, לא 'בין ביום קבורה ובין ביום ליקוט' כפי שפירשנו,
אלא **הכי קאמר** – כך היא כוונת הברייתא, **אחד יום שמועה ואחד**
יום ליקוט – בין ביום שמועה ובין ביום ליקוט **מוזל ואוכל בקדשים**
לערב. אבל בלילה שאחרי יום קבורה אכן אסור לאכול אפילו קרבן
פסח, כפי ששמענו מן הרישא.
הגמרא דוחה תירוץ זה: **והא** – ותירוץ זה **דרב אשי, בדותא היא** –
אינו נכון, **מכדי עליה קאי** – הרי דברי הסיפא האלה סמוכים לאמור
ברישא שיום שמועה שזה ליום ליקוט, ומתייחסים אליהם, ואם גם
הסיפא עוסקת ביום שמועה ויום ליקוט, **ה' וזה' מיבעי ליה** – היה
לו לנקוט בלשונו, ולא 'אחד זה ואחד זה'. **אלא שמע מינה** – יש
להוכיח מכך, שאכן **בדותא היא**.
הגמרא חוזרת לתירוץ של רב חסדא, ומבררת היכן מצינו מחלוקת
תנאים האם נוהגת אנינות מדרבנן בליל יום קבורה. שואלת הגמרא:
ומאי תנאי – מי הם התנאים שחולקים בדבר זה. משיבה הגמרא:
דתנאי בברייתא, אדם שמת לו מת, עד מתי מתאונן עליו להאסר
בקדשים, כל היום, ולא יותר. רבי אומר, כל זמן שלא נקבר הרי
זה אונן, ובקבורת המת מסתיימת האנינות.
הגמרא מבררת את כוונת דברי הברייתא. שואלת הגמרא: **במאי**
עסקינן – במה מדובר כאן, **אילימא** – אם נאמר שמדובר **ביום**
מיתה, כלומר, שהמת נקבר ביום שמת בו, ובוזה אמרו שאין האנינות
נמשכת אלא עד סוף היום או עד הקבורה. דוחה הגמרא: **מי איכא**
דלית ליה דיום מיתה דתפס לילו מדרבנן – וכי יש מי שחולק על

רבא מתרץ בדרך אחרת את הסתירה בדברי רבי שמעון: **רבא אמר,**
אידי ואידי – גם באיסור הבאת הפסח באנינות שדרש רבי שמעון,
וגם בדין אונן אוכל את פסחו לערב שהביא מהמשנה בפסחים,
מדובר באופן שהקרוב מת **אחר הצות, ולא קשיא, כי כן** –
ברייתא שאמרה שאונן אינו מביא את הפסח מדובר שמייתת קרובו
היתה **קודם ששחטו וזרקו עליו** את דם פסחו, ומעת שנעשה אונן
נדחה מן התורה מלהביא את הפסח, כפי שנדרש מ'שלמים', ואילו
כאן – במשנה בפסחים מדובר שמת רק **לאחר ששחטו וזרקו עליו,**
ואמנם אנינות מפקיעה את חובת הקרבת הפסח אף באופן שנעשה
אונן לאחר הצות, אך כיון שההקרבה כבר נעשתה בכשרות קודם
המיתה, טובל ואוכל את פסחו בערב.
רב אדא בר מתנה מקשה על רבא מדוע אוכל את פסחו באנינותו:
אמר ליה רב אדא בר מתנה לרבא, אם מדובר שמת אחר ששחטו
וזרקו את דמו, מה דהוה הוה – מה שהיה היה, את מצות הקרבת
הפסח הוא כבר קיים, והרי בזמן אכילתו בערב הוא אונן מדרבנן
לדעת רבי שמעון ואכילת קדשים אסורה עליו, ומדוע דוחה מצות
אכילת הפסח את דין האנינות, בעוד אכילת שאר הקדשים אינה
דוחה אותו.
רבינא משיב לרב אדא ומבאר את שיטת רבא: **אמר ליה רבינא,**
אכילת פסחים מעכבת – אכילת הפסח מעכבת את כפרת הקרבן,
כלומר שאדם שהקריב את הפסח לא נרצה קרבנו ולא יצא ידי
חובתו אם לא קיים את מצות האכילה ממנו, ומקור הדבר הוא
מדרבה בר רב הונא, כמבואר להלן, לפיכך, כיון שמי שלא אכל את
הפסח לא יצא ידי חובת ההקרבה ויש עליו עונש כרת, לא העמידו
חכמים את דבריהם באנינות לילה במקום שיש כרת, והתירו את
אכילת הפסח.
אמר ליה רבא לרב אדא, ציית מאי דקאמר לך רבך – שמע למה
שאמר רבך רבינא, שיפה השיב על שאלתך.
הגמרא מבררת מה הם דברי רבה בר רב הונא שהם הסיק רבינא
שאכילת פסחים מעכבת. הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בדיני
האבלות הנוהגים ביום קבורה, ביום שמועה, וביום ליקוט עצמות,
ופירושים שונים שנאמרו בה. יום שמועה הוא היום שבו הגיעה
לאזניו של אדם השמועה שקרובו מת. ענין ליקוט עצמות הוא
שדרכם היתה לקבור את המתים תחילה במקום לח ועמוק כדי
שיתעכל הבשר מהר, ולאחר שנתעכל היו מלקטים את העצמות
וקוברים אותם במקום נכבד בארון, ואותו יום נקרא יום ליקוט.
שואלת הגמרא: **מאי** – מה הם דבריו **דרבה בר רב הונא, שמהם**
מוכח שאכילת הפסח מעכבת. משיבה הגמרא: **דתנאי בברייתא, יום**
שמועה – היום שבו הגיעה לאזניו של אדם השמועה שמת לו מת,
דינו **ביום קבורה לענין מצות שבעה ימים** – שמיום זה עליו
להתחיל למנות את שבעת הימים ואת שלשים הימים שבהם ינהג את
דיני האבלות השונים, ולענין **אכילת פסחים** דינו של יום שמועה
אינו כיום קבורה, אלא **ביום ליקוט עצמות** – היום שבו לוקטו
עצמות קרובו, כלומר שמוותר באכילת הפסח בלילה שאחרי יום
השמועה, כפי שמוותר בה בלילה שאחרי יום ליקוט. אבל יום קבורה
אינו כן, ובלילה שאחרי אכילת הפסח אסורה, וכל שכן שאר
קרבנות. **אחד זה ואחד זה** – בין ביום קבורה ובין ביום ליקוט **מוזל**
ואוכל בקדשים לערב.
הגמרא מקשה סתירה בדברי הברייתא בדין יום הקבורה: **הא גופא**
קשיא – ברייתא זו מצד עצמה קשה היא, שהרי **אמרת** – נאמר
בתחילתה שיום שמועה הוא **ביום קבורה למצות שבעה ימים**,
ואילו **לאכילת פסחים** הוא שמועה הוא **ביום ליקוט עצמות** ולא
כיום קבורה, **מכיל** – משמע מזה דביום קבורה **אפילו לערב נמי**
לא איכיל – האונן אסור באכילת הפסח אפילו בערב, **והדר תני** –
ואחרי כן חזר התנא ואמר שאחד זה ואחד זה – גם ביום ליקוט וגם
ביום קבורה **מוזל ואוכל בקדשים לערב**, וקל וחומר שמוותר לאכול
אז מקרבן פסח.

16 דְתַנִּי שְׁמַעְיָה בְּקַלְנָבוֹ - את מה שרב שמעיה שנה במקום הנקרא
 17 קלנבו, ששכרי כלי חרס היו נבלעין במקומן ולא גרמו שיהיו
 18 אשפות בעזרה, אבל כבשונות לא יכלו לעשות, כיון שלא היו
 19 עושים כבשונות בירושלים, ולכך לא ליבנו את הכלי חרס בכבשן.
 20 הגמרא ממשכה להקשות, אם אפשר ללבן גם כלי חרס, מדוע לא
 21 עשו תנורי חרס. שואלת הגמרא: אלא הא דאמר רב נחמן, אמר
 22 רבה בר אבבה, תנור של בית המקדש של מתכת הנה, נעבד
 23 דחרס - נעשהו מחרס, דהסיקו מפנינים הוא - שהיסק התנור הלא
 24 הוא מפנינים, ויתלבן בכך. משיבה הגמרא: דכיון דאיכא - כיון
 25 שהיה בבית המקדש, גם שתי הלחם שהיו מקריבים בשבועות, ולחם
 26 הפנים שהיו מקריבים בכל שבת ושבת, דאפייתו בתנור וקרושיתו
 27 בתנור, הנה ליה כלי שרת - מכיון שדברים אלו נאפים בתנור
 28 ומתקדים בתנור, צריך התנור להיות כלי שרת, וכלי שרת דחרס
 29 לא עבדינן - לא היו עושים בבית המקדש כלי שרת מחרס.

1 הגמרא מבררת אם אפשר להכשיר כלי חרס בליבון. שואלת הגמרא:
 2 אלא קדירות של מקדש, אמאי (אמר רחמנא) ישברו - מדוע
 3 קדירות כלי חרס שבבית המקדש לאחר שבישלו בהם קרבנות,
 4 ישברו, והלא אפשר להכשירם על ידי שנהדדינהו לכבשונות -
 5 נשיבם לכבשונות שיוצאים בהם את הקדירות, ויכשרו בכך. מתרצת
 6 הגמרא: אמר רבי ירמיה, הטעם שלא החזירו את הקדירות לכבשונות
 7 הוא, לפי שאין עושים כבשונות בירושלים, משום שהיה עשן יוצא
 8 מהם, ומשחיר את החומה.
 9 אבי דוחה את תירוץ של רבי ירמיה, והגמרא מקשה על דבריו.
 10 שואלת הגמרא: אמר אביי, והלא כמו כן יש להקשות גם על דין
 11 שבירת כלי חרס שמקומם בעזרה, וכי עושים אשפות לשברי כלי
 12 חרס בעזרה, והלא בזיון יש בזה, ועל כרחך שמכיון שכך דינם, אין
 13 לחשוש על כך שנעשה אשפות בעזרה משברי הכלים, וכך יש לומר
 14 שיעשו כבשונות בירושלים שילבנו תנורי חרס בהם, ומדוע דין כלי
 15 חרס בשבירה. דוחה הגמרא, אישתמייתה - נשכח מאביי, הא

המשך ביאור למס' ובחים ליום שישי עמ' ב'

36 אולם אין מתאונן עליו ביום הקבורה אלא אותו היום בלבד, ולא
 37 בלילה שאחריו. הרי מלשון חכמים שאמרו 'אין מתאונן אלא אותו
 38 היום' משמע שהם המקילים, ורבי בא להחמיר יותר מהם, לומר
 39 שהאנינות נמשכת גם בלילה. ולכן גם בברייתא הקודמת אין לפרש
 40 שרבי בא להקל, אלא תריץ הכי - כך יש לתקן את לשון הברייתא,
 41 עד מתי הוא מתאונן עליו, כל אותו היום (יום הקבורה שאינו יום
 42 המיתה), בלא לילו. רבי אומר, מתאונן עליו כל זמן שלא נקבר,
 43 ואם (וכאשר) נקבר יום הקבורה תופס גם את לילו. נמצא שתנא
 44 קמא ורבי חולקים האם יום קבורה תופס את לילו, שתנא קמא סובר
 45 שאינו תופס, ורבי סובר שתופס.
 46 וזו היא מחלוקת התנאים בענין אנינות ליל יום קבורה שהזכיר רב
 47 חסדא, שעל פיה ביאר את בריית 'יום שמועה כיום קבורה'.
 48 רבא מסיק מדברי רבי שאנינות לילה דאורייתא, ומקשה עליו:
 49 אמרוה קמיה - אמרו בני הישיבה את פירושו של רבי ירמיה לפני
 50 דרבא, אמר להם רבא, מקראמר - ממה שאמר רבי, שיום הקבורה,
 51 שאנינותו מדרבנן, תופס את לילו עמו מדרבנן, מפלל - משמע
 52 דיום מיתה שאנינותו דאורייתא, תופס לילו מדאורייתא, כי לולא
 53 היה יום המיתה תופס את לילו מדאורייתא, לא היו חכמים מתקנים
 54 שיום הקבורה יתפוס את לילו עמו.
 55 ועל זה הקשה רבא: וכי סבר רבי שאנינות הלילה שאחר יום המיתה
 56 היא דאורייתא, והתניא - והלא שנינו בברייתא, נאמר בתורה
 57 שאהרן השיב למשה ועל שאלתו מדוע לא אכלו הוא ובניו את שעיר
 58 החטאת של ראש חודש באנינות, כפי שצויה להם משה, הן היום
 59 הקריבו וגו', ואכלתי חטאת היום, הייטב בעיני ה' (ויקרא יט), כלומר,
 60 ואם הייתי אוכל גם את החטאת הזו, האם טוב היה הדבר. ומהמילים
 61 'הן היום' משמע שקרבנות אלו (והן), ששמעת מפי הגבורה שעלינו
 62 לאכלם באנינות, חלוקים בינים משאר קרבנות, שרק בהם אני
 63 'היום' אסור באכילה משום אנינות, ובלילה מותר משום הוראת
 64 שעה, נאולם לדורות - בקרבנות הקבועים לדורות, בין פנים ובין
 65 בלילה האונן אסור באכילתם, דברי רבי יהודה. רבי אומר, אנינות
 66 לילה אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים. הרי מפורש שרבי
 67 סובר שאנינות לילה אינה מן התורה.
 68 הגמרא מתרצת, ומסיקה שרבי סובר אנינות לילה דרבנן: לעולם -
 69 באמת רבי סובר שגם אנינות ליל יום המיתה דרבנן היא,

1 כך שיום המיתה, שהאנינות בו היא מן התורה, תופס את לילו לכל
 2 הפחות מדרבנן. ותו - ועוד יקשה על כך ממה ששנינו בברייתא הזו,
 3 'רבי אומר, כל זמן שלא נקבר' הוא אונן ואסור בקדשים, ומדייקת
 4 הגמרא: הא - אבל אם כבר קברו, אישתרי ליה - הותר בקדשים
 5 באמצע היום, מקשה הגמרא: ומי איכא דלית ליה - וכי יש מי
 6 שאינו לומד מן הפסוק (עמסס פ) 'שמתינה כאבל יחיד ואחריתה כיום
 7 מר' שדין האנינות מדאורייתא נוהג יום שלם, כל אותו יום שמת בו.
 8 רב ששת מתרץ: אמר רב ששת, איום קבורה קאי - בברייתא זו
 9 מדובר שהמת לא נקבר באותו יום שמת, והמחלוקת היא באנינות
 10 יום הקבורה, שהיא מדרבנן, לדעת תנא קמא היא מסתיימת בסוף
 11 היום, ולדעת רבי כבר בשעת הקבורה.
 12 רב יוסף מקשה על תירוץ זה, ומפרש שמחלוקת תנא קמא ורבי היא
 13 האם יום הקבורה תופס את לילו או לא. מתקיף - הקשה רב יוסף
 14 על רב ששת, אלא לפי פירושך בברייתא, הא דתני - מה ששנינו
 15 במשנה (פסחים א), 'השומע על מותו הרי הוא כמלקט עצמות,
 16 שבשניהם הדין הוא שמוכל ואוכל בקדשים לערב, מפלל - משמע
 17 מה, דביום קבורה אפילו לערב נמי לא אכיל - האונן אסור
 18 באכילת קדשים אפילו בערב שאחריו. וקשה, הא מני - כדעת מי
 19 שנויה משנה זו, הרי אין זו לא דעת תנא קמא ולא דעת רבי, כי
 20 לדעתם אכילת קדשים מותרת בלילה שאחר יום קבורה.
 21 אלא תריץ - יש לתקן את לשון הברייתא כך, עד מתי קרוביו של
 22 המת מתאוננין עליו, כל אותו היום שנקבר בו, וגם בלילו. רבי
 23 אומר, האנינות נמשכת כל זמן שלא נקבר, אבל ביום שנקבר
 24 מסתיימת האנינות ומתאוננין עליו רק כל אותו יום, בלא לילו.
 25 רבי ירמיה דוחה את תירוץ רב יוסף, ומתרץ שהמחלוקת היא אכן
 26 האם יום קבורה תופס לילו, אלא שרבי הוא הסובר שתופס לילו,
 27 ותנא קמא חולק עליו. אמרוה קמיה - אמרו את תירוץ של רב יוסף
 28 לפני דרבי ירמיה, תמה רבי ירמיה ואמר, נברא רבה - אדם גדול
 29 קרב יוסף לימא הכי - יאמר דבר כזה, לימא דרבי לקולא - האם
 30 ניתן לומר שמה שרבי נחלק על תנא קמא הוא להקל יותר ממנו,
 31 והתניא - והרי שנינו בברייתא, עד מתי מתאונן עליו, כל זמן
 32 שאינו נקבר, ואפילו מפנין ועד עשרה ימים, דברי רבי, והיינו
 33 שהאנינות נמשכת מרבנן עד קבורת המת, ואפילו כמה ימים, כל
 34 עוד לא קברוהו, ולאחר שנקבר מתאונן עליו כל אותו יום, ולילו.
 35 והקמים אומרים, אמנם מתאונן עליו עד שיקבר ואפילו כמה ימים,